

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 5
2022

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 5

Рівне, 2022

УДК 159.9+316.6

Студентський дайджест. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2022. – 143 с.

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчі редактори:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 23 червня 2022 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

5. Підготовка батьків до превентивного виховання : метод. рек. / за заг. ред. Т. І. Туркот. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». 2012. 60 с.

УДК 159.922.73 : 159.923

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ СТРАХІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Жовтаниук Ксенія, здобувач ОС «бакалавр»

Спеціальності «Дошкільна освіта, психологія», 4 курс, РДГУ

Керівник: Безлюдна В.І., кандидат педагогічних наук, професор

Постановка проблеми. У дошкільній освіті попередження емоційних розладів має здійснюватися на рівні дошкільного закладу та сім'ї. Значущість проблеми психологічного здоров'я та профілактики дитячих страхів та фобій у період дошкільного дитинства підкреслено у нормативних державних документах: законах України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства»; у «Базовому компоненті дошкільної освіти»; у «Конвенції про права дитини». За даними науковців, найбільш частими проявами емоційних розладів є тривожність і страхи у дітей дошкільного віку, а система їх профілактики перебуває на стадії становлення. У сучасній психологічній науці питання страхів та фобій розглядається у контексті проблеми емоційних явищ (В. Вілюнас, Б. Додонов, К. Ізард, Н. Кряжева, Л. Куліков та ін.); у руслі емоційних розладів особистості (І. Дубровіна, В. Гарбузов, О. Захаров, О. Ковальова, Ф. Березін та ін.); як певні психічні стани особистості: тривожність, страх, фобія, стрес, переживання (Г. Сельє, О. Новікова, О. Кочубей, І. Фурманов та ін.); як прояв індивідуальних відмінностей у поведінці (Л. Собчик, Є. Ільїн та ін.).

Дошкільна педагогіка у питаннях профілактики дитячих страхів і фобій ґрунтується на положеннях науковців, які їх розглядають: у контексті поведінки, яка має відхилення від загальноприйнятих норм (І. Кон, О. Захаров, О. Змановська, В. Лебедінський, О. Головка, В. Котирло та ін.); як наслідок дії соціальних, генетичних та біосоціальних факторів у розвитку дитини (А. Валлон, З. Ніколаєва, М. Раттер, А. Співаковская та ін.); як вікове явище у розвитку дитини, яке необхідно своєчасно діагностувати та здійснювати відповідну психопрофілактику (О. Захаров, С. Тищенко, О. Бодальов, Р. Беляускайте та ін.); як результат прийняття-неприйняття вимог навколишньої дійсності у період дошкільного віку (Н. Татенко, О. Долинна, Н. Толстих та ін.).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов профілактики дитячих страхів в сім'ї та дошкільному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страх як психологічне явище відносять до емоційної сфери особистості. При цьому погляди на нього дослідників не можна назвати повною мірою ідентичними чи навпаки протилежними. Розглянемо їх. В першу чергу, цей феномен багатьма науковцями тлумачиться як складна емоція. Її виникнення пов'язують із особливою ситуацією, у якій простежується небезпека щодо життя людини. При цьому фактор загрози може бути як реальним, так і надуманим. Водночас, має місце у її перебігу певне занепокоєння, передбачення і моделювання майбутніх подій або наслідків. Така активність людини, в залежності від інтенсивності переживання, може призвести до виникнення широкого спектру подібних станів: жах, переляк, очікування невдачі, тремтіння. Як бачимо, насамперед, підкреслюється динамічність цього явища, що передбачає причини і наслідки. Внаслідок дії певних чинників феномен може набувати ознак психічного стану. Його вплив на організм може мати як мобілізуючий, так і астеничний ефекти. У першому випадку індивід має змогу активізувати захисні можливості, потенції, волю й з честю подолати негативні фактори середовища. В іншому – втрачає контроль над собою й опиняється під владою переживання: ціпеніє, неадекватно реагує, невпевнено поводить. Всі ці можливі прояви залежать від певних особливостей: характеристик ситуації (міра небезпеки) та індивідуальних відмінностей суб'єкта, носія цих ознак. Також підкреслюється роль свідомості особистості у процесі його

становлення. Коли індивід недостатньо орієнтується або не усвідомлює факторів небезпеки, втрачає контроль над собою, з'являється тривога. Отже, інтенсивність переживання залежить від міри представленості у ньому свідомості. Це дозволяє поділяти його на позитивне чи негативне у поведінці.

У випадку негативного переживання емоції страху виникає стан тривоги. Він характеризується, насамперед, несприятливим розгортанням подій, відсутністю об'єкта переживань. Натомість з'являється невпевненість у діях, відчуття відсутності сил, надання чи приписування зовнішнім факторам значної могутності. С. Рубінштейн, аналізуючи афективну складову особистості, відмічає її особливу роль. Він наголошував, що у процесах, які для неї властиві, встановлюється зв'язок між кількома аспектами життєдіяльності: перебіг подій та відповідність запитам і потребам людини, з одного боку, а з іншого – реакцію внутрішніх функцій організму які забезпечують життя і безпеку у середовищі. Встановлення відповідності між цими аспектами життя призводить до виникнення налаштованості до виконання активних дій чи проявам пасивності. Механізм, який дозволяє це зробити носить назву передбачення (прогнозування) можливих подій. Як бачимо, це особлива форма відображення дійсності, особлива психічна реальність. Вона дозволяє більш ефективно адаптуватися до світу, взаємодіяти з ним. Як нам зрозуміло, науковці зазначають позитивні та негативні функції страху. Проте, цей феномен у джерелах представляється найбільш частіше як шкідливе динамічне утворення, оскільки є дуже небезпечною емоцією. Нерідко він може об'єднувати навколо себе декілька елементів афективної сфери, що призводить до непередбачуваних складних наслідків. Його появі передують декілька причин, які пов'язані або з пізнавальною сферою, або з афективними процесами та їх динамікою, або зі вподобаннями (схильностями), мотивами людини, або перебігом певних соціальних чи природних явищ. Також його детермінантами можуть очікування певних подій, фізичний біль, відчуття власної ізоляції, відсутність ефективних засобів пізнання[8].

Це психологічне явище є постійним супутником людського життя. Так, філософсько-психологічний аналіз феномену дозволяє дослідникам вказати на його динаміку, інтенсивність прояву та психологічної напруги. Його появу пов'язують з небезпечною ситуацією, яка є стресогенним чинником. В залежності від міри захопленості емоційного стану, його поширення та впливу на свідомість особистості, розрізняють декілька його форм. Точкою відліку є тривога, яка поступово зростає і перевтілюється в наступну форму, якою є переляк. Його пов'язують із раптовою появою будь-якої небезпеки. Коли напруження не зникає, то він трансформується у боязнь. Цей етап пов'язаний із невиявленою поведінкою, проявами нерішучості під час оцінки обставин тощо. Також говорять про те, що це зародок страху, що власне і зумовлює його появу. Найбільш бурхливими реакціями, які слідує після нього, є жах і паніка.

Окремо виділяють тип феномену – фобію. У дослідженнях цієї проблеми окрему категорію складають її причини. Зокрема, науковці насамперед вказують на дезорганізуючий чинник активності дитини. Відсутність відповідальності, нерішучість у кризовій ситуації, міжособистісні конфлікти, а також неадекватна самооцінка. Вказані фактори є взаємозалежними із емоційними переживаннями. Названі причини виникають вперше у дітей 3-6 (7) років. Тому й прояви цього психологічного явища є і в дошкільників. Зокрема, науковці деталізують основні детермінанти феномену у дошкільному віці. Вони бувають суто особистісними чи зовнішніми. Крім того їх поділяють і за кількістю осіб так дослідники вказують, що найбільш частими причинами є негаразди сімейного плану, помилки родинного виховання, порушення стосунків з батьками. Окремо розглядають як фактор появи боязні механічні й електронні іграшки, особливо зі специфічними неприродними ознаками. Також зумовлюють емоційні переживання індивідуальні відмінності характеру, емоційної сфери, незрілі форми психологічного захисту, втрата самовладання. Також до них належать ускладнення у спілкуванні, його відірваність від ситуації (абстрактність), порушення міжособистісних взаємин, пасивність в ігровій діяльності, психічна втома батьків (насамперед, матері), деструктивні стосунки між ними, ранне відвідування ЗДО, гендерні особливості, неповні сім'ї, залякування дорослими дітей. Дослідники зазначають, що вік від 5-7 років є

найбільш критичним у цьому плані: у цьому періоді виникає максимальна кількість негараздів. Інший науковець акцентує увагу, насамперед, на особистісних властивостях та негативних емоційних станах. Саме це головні чинники появи страхів. Відсутність чи низька міра сформованості самостійності, адекватної самооцінки, самоповаги неминуче призводить до негараздів у дитини, особливо, дошкільника. Саме тому, автор наголошує на необхідності виховання позитивних якостей, з метою запобігання небезпеці. Отже, інші автори також виділяють найбільш сприятливий період життя у виникненні та прояві феномену – раннє дитинство і дошкільний вік. Вони на емпіричному рівні встановили взаємозв'язок між страхами у дітей 5-7 років та їх особистісними властивостями: самооцінкою і тривожністю. Чим вищою є тривога, тим самооцінка більшою мірою неадекватна, що зумовлює нерішучість, ненависність та інтенсивність афективних переживань. Такі особливості є характерними для більшості сучасних дошкільників, що потребує певної попереджувальної роботи з ними. На думку авторів, саме у цьому віковому періоді профілактика та корекція будуть найбільш успішними. Цілий ряд науковців вважають, що негативна динаміка емоційного явища залежить від певного типу поведінки. Власне ця активність є вже наслідком дії певних факторів[2].

На сучасному етапі розбудови Української держави одним із провідних завдань системи освіти є створення оптимальних психолого-педагогічних умов для особистісного розвитку людини у період дорослішання. Закон про охорону дитинства забезпечує реалізацію прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток. Водночас, як показує практика, надзвичайно складна суспільно-політична й економічна ситуація, переживання й обговорення її на рівні окремої родини, у присутності дітей, численні випадки перегляду дітьми несприятливих для їх розвитку відеосюжетів трагедій, воєнних дій що відбуваються по усій території нашої держави, є вкрай несприятливими факторами психічного, зокрема, емоційного розвитку дітей і призводять до становлення таких негативних явищ, як високий рівень тривожності, що конкретизується у різних видах соціальних страхів. У роботах сучасних фахівців з дитячої психології підкреслюється думка про те, що перші страхи у онтогенезі людини виникають дуже рано – в немовлячому віці. Нерозвиненість когнітивної сфери психіки індивідуума ускладнює можливості подолання дитячих страхів раціональними засобами (аргументами, переконанням та ін.).

Водночас, негативний вплив страхів на подальший особистісний розвиток і соціалізацію дитини обумовлює високу актуальність і соціальну значущість вивчення страхів саме у дитячому віці. Будучи в тісному контакті з батьками, діти легше переймають їх занепокоєння і страхи; - у дітей старшого дошкільного віку набагато більша кількість страхів в неповних сім'ях, так як діти дуже чутливі до розриву відносин між батьками; - у середньому дошкільному віці страхи «скріплені» між собою більш, ніж в будь-якому іншому віці. Вони взаємопов'язані між собою, і один впливає з іншого. Це створює єдину психологічну структуру занепокоєння; - максимальна кількість страхів налічується в старшому дошкільному віці порівняно з іншими віковими періодами. Вікові страхи відзначаються у емоційно чутливих дітей як відображення особливостей їх психічного й особистісного розвитку. Виникають вони під дією наступних факторів: наявність страхів у батьків, тривожність у відносинах з дитиною, надлишкове запобігання її від небезпек і ізоляція від спілкування з однолітками. Велика кількість заборон з боку батька тієї ж статі або повне надання свободи дитині батьком протилежної статі, а також численні загрози всіх дорослих в сім'ї, відсутність можливості для ролівої ідентифікації з батьком тієї ж статі, переважно у хлопчиків. Конфліктні відносини між батьками, психічні травми типу переляку, психологічне зараження страхами в процесі спілкування з однолітками і дорослими. Невротичні страхи характеризуються великою емоційною інтенсивністю і напруженістю, тривалим перебігом або постійністю, несприятливим впливом на формування характеру та особистості, взаємозв'язком з іншими невротичними розладами і переживаннями, униканням об'єкта страху. Невротичні страхи можуть бути результатом тривалих і нерозв'язних переживань. Найчастіше бояться подібним чином чутливі, які відчувають емоційні труднощі у відносинах з батьками діти, чиє уявлення про себе спотворено емоційними переживаннями в сім'ї або конфліктами. Ці діти не можуть покладатися на дорослих, як на

джерело безпеки, авторитету і любові. Діти, які не набули до школи необхідного досвіду спілкування з дорослими і однолітками, невпевнені в собі, бояться не виправдати очікування дорослих, відчувають страх перед вихователем.

Страхи дітей дошкільного віку (за Ю.К. Василькіною) – це страх темряви, замкнутого простору, страх перед казковими персонажами, страх смерті, соціальні страхи. Часто дитина непокоїться в ситуаціях, коли їй потрібно опинитися в «обмеженому просторі» за зачиненими дверима. Так само перед сном вона просить, щоб двері в коридор або батьківську кімнату залишалися відчиненими. Граючи в кімнаті наодинці, дитина теж завжди залишає двері відчинені. Якщо страх не надто великий, малюк цілком здатний ненадовго сховатися в шафі або ванній кімнаті. Часто страх активізується саме перед сном. Відкриті двері – це символ того, що вона хоч і не зовсім поруч, але разом зі своїми рідними. Вона – не одна, вона – «не кинута». Страх смерті переживають всі діти без винятку. Він говорить про те, що дитина достатньо зріла, щоб прийняти факт кінця свого існування. Ми починаємо особливо цінувати своє життя і своїх близьких, розуміючи, що ніхто з нас не вічний. І шлях цей починається зі страху[3].

У старшому дошкільному віці з'являються так звані соціальні страхи. Соціальні страхи – страх заразитися якоюсь хворобою, страх покарання, напружені відносини між батьками, страх війни. О.В. Андрієнко наголошувала, що страх війни виникає в багатьох дітей. Діти, що пережили особисту втрату чи зазнали впливу терористичних актів і військових дій, а також діти військових та працівників служб порятунку та громадської безпеки стають особливо вразливими. В дитини відбувається страх: за родичів і близьких в армії, а також побоювання за власну безпеку. Дитячі фантазії зазвичай перебільшені, хоча й зановані на реальних подіях. Дитина може уявляти падіння бомби на власний будинок, уявляти найгірше.

Також діти відчувають збентеження, не розуміючи, на що їм чекати, та коли це все закінчиться або можуть не розрізняти насилля як розвагу (в кіно, іграх) та реальні події з новин. У зв'язку з соціальною кризою в країні, яка неминуче вплинула на економічну сферу суспільства, в родинях все більше проявляються конфліктні ситуації. Діти починають боятися власних батьків, з'являється страх покарання через неправильну поведінку чи поставлене запитання. Тому напружені відносини між батьками – головний провокатор дитячих страхів[1]. Також, причинами виникнення страхів у дітей дошкільного віку (за О. М. Науменко) [6] є : зайва опіка, надмірна суворість або холодність батьків, покарання або погрози, сварки між батьками, залякування дітей батьками тощо. О.М. Науменко виокремила особливості протікання дитячих страхів: - страх має нав'язливий, затяжний перебіг. Страх живе всередині дитини досить довго, він постійно до нього повертається в своїх думках, майже не роблячи спроб побороти його; - перебіг страху неконтрольований. Дитина не може контролювати свій страх. Він виникає і поглинає свідомість. Страх панує, а дитина не може «домовитися» з ним; - стан хронічного занепокоєння. Дитина начебто постійно напружена, її легко налякати, а насмішити – важко. Їй важко розслабитися, може бути порушений сон. Формується песимістичний погляд на світ як на щось небезпечне; - страх впливає на повсякденне життя дитини. Це є ключовим моментом. Якщо страх починає впливати на життя дитини та її сім'ї, пора «бити» тривогу. Вихователі та батьки повинні допомогти дитині відновити почуття безпеки, моделюючи спокійну та контрольовану поведінку. Це має вирішальне значення для того, щоб діти мали можливість обговорити свої проблеми та могли відділити реальні страхи від уявних.

Також важливо обмежити «порції» травматичної інформації зі ЗМІ. Вихователі та батьки повинні допомогти дитині відновити почуття безпеки, моделюючи спокійну та контрольовану поведінку. Це має вирішальне значення для того, щоб діти мали можливість обговорити свої проблеми та могли відділити реальні страхи від уявних. Також важливо обмежити «порції» травматичної інформації зі ЗМІ.

Висновки. У психолого-педагогічній науці страхи розглядаються як постійні і невід'ємні супутники людського існування. Це явище відносять до емоційної сфери особистості. У своїй сутності це досить інтенсивне переживання, визначальним моментом якого є усвідомлення небезпеки індивідом. Відтак їх розрізняють як реальні чи уявні. Проте більшість дослідників

вбачають у них не лише негативну функцію. Ця афективна реакція сприяє актуалізації захисних можливостей суб'єкта. Однак всі науковці, без винятку, говорять про дезорганізуючий вплив на підростаючу особистість. За рахунок зростаючої інтенсивності цього феномену розрізняють його рівні: хвилювання, боязнь, тривога, страх, фобія, паніка, жах тощо. Це далеко не повний перелік деструктивних емоційних феноменів.

У психології особливо наголошується на тісному зв'язку страху з тривогою. У період 3-7 років негативні прояви досліджуваного явища починають зростати. Пік їх припадає на 5-6 років життя. Найбільш поширеними є такі: залишитися на самоті, бути покинуті батьками, боязнь темряви, певної тварини, темноти, уявної істоти, страх розлучення батьків, пустої кімнати, закритого приміщення. Серед причин, які призводять до їх виникнення, вказують на особливості перебігу та наявність великої кількості протиріч у період дошкільного дитинства, індивідуально-психологічні властивості дітей, незрілість афективно-вольової сфери малюків, відсутність позитивного досвіду переборення деструктивних афективних феноменів, грубі помилки сімейного виховання, значна кількість заборон, «табу» з боку дорослих, розлучення батьків, втрата близьких, суто ділові стосунки з рідними, самотність. Серед дослідників побутує думка про необхідність проведення профілактичної роботи з метою попередження страхів, а також спеціальних заходів щодо їх усунення. У останньому випадку потрібно здійснювати психокорекції негативних емоційних станів, нівелювати їх вплив на поведінку. У ЗДО мають бути створені відповідні умови, які сприятимуть профілактиці дитячих деструктивних емоцій і будуть спрямовані на формування у вихованців особистісних можливостей подолання такого ряду феноменів. Організуючою ланкою таких дій має бути вихователь, який у єдності з психологом співпрацюватиме з батьками та дітьми. Має бути забезпечений комплексний вплив на систему стосунків між дітьми і батьками, між малюками і педагогом, між дорослими. Все це сприятиме успішності та ефективності у профілактичній роботі.

Список використаних джерел

1. Андрієнко О. В. Страх як онтологічна ознака сучасного суспільства. *Гілея : науковий вісник*: зб. наук. пр. 2014. Вип. 86. С. 157–160.
2. Бала О. Діагностика й корекція дитячих страхів. *Психолог дошкілля*. 2014. Листопад. (№ 11). С.17–20.
3. Василькіна Ю. К. Що робити, коли дитина боїться. Москва : Ексмо, 2013. 160 с.
4. Діти і страх війни : поради для батьків і вчителів. URL: http://nv-school4.edukit.zt.ua/socialjnopsihologichna_sluzhba/storinka_psihologa/dlya_batjkiv/diti_i_strah_vijn і (дата звернення 17.05.2022 р.).
5. Захаров А. І. Як побороти страхи у дітей. Москва : Педагогіка, 1986. 109 с.
6. Науменко О. Ой, боюсь, боюсь, боюсь... Або ще раз про дитячі страхи. *Психолог дошкілля*. 2010. Груд. (№ 12). С. 32–37.
7. Камінська О. В., Громик Н. В. Проблема дитячих страхів у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців. *Психологічний журнал*. 2018. № 4. С. 86–104.

УДК 159.947 : 316.6.28

СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ПОЗАШЛЮБНИХ СТОСУНКІВ

Івасюк Павло, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ;

Корчакова Н.В., доктор психологічних наук, професор

Постановка проблеми. Питання позашлюбних зв'язків є складною соціально-психологічною проблемою, яка об'єднує широкий спектр суперечливих питань, у вирішення яких існує розмаїття полярних суджень. У кожній соціальній культурі протягом тисячоліть сформувалися певні норми налагодження шлюбно-сімейних відносин та їх регулювання. На сьогоднішній день у інституції шлюбу відбуваються інтенсивні зміни. Виникнення і посилення нових

ЗМІСТ

Частина 1.

ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ

<i>Безека Світлана</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	3
<i>Білковська Алла</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ».....	5
<i>Біль Юлія</i> ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗГЛЯДУ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ.....	8
<i>Буравцова Оксана</i> РОЛЬ РОЗВИВАЛЬНО - ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА У СТАНОВЛЕННІ ТА ПСИХОЛОГІЧНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....	11
<i>Волошина Оксана</i> ЛЮБОВ ЯК ОСНОВА ПОБУДОВИ ПОДРУЖНИХ СТОСУНКІВ.....	13
<i>Гаврилюк Олена</i> ШЛЯХИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ СИЛИ ВОЛІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	16
<i>Гнівошевська Анастасія, Кулаков Руслан</i> ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕРНЕТ-АДИКЦІЇ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	19
<i>Долганик Марія</i> ПРЕВЕНТИВНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	22
<i>Жовтанюк Ксенія</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ СТРАХІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	25
<i>Івасюк Павло, Корчакова Наталія</i> СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО ПОЗАШЛЮБНИХ СТОСУНКІВ.....	29
<i>Коваленко Валентина</i> ВПЕВНЕНІСТЬ ТА РІШУЧІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	32
<i>Ковалець Антоніна</i> РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У СТУДЕНТІВ.....	34
<i>Ковальчук Христина</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ НЕВПЕВНЕНОСТІ У СОБІ.....	36
<i>Ковтунович Єва</i> ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ЛЯЛЬКИ.....	39

<i>Кожарко Марія</i> ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ ЕТНОПЕДАГОГІКИ.....	42
<i>Кошика Ілона</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ СТРАХУ.....	45
<i>Крук Тетяна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	48
<i>Кучканова Вікторія, Хомич Іванна</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТІВ.....	52
<i>Левченя Валентина</i> ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІСІ.....	54
<i>Мартюченко Катерина</i> ПСИХОЛОГІЧНОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ В ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	57
<i>Матеюк Олександр</i> СТРАТЕГІЇ САМОСТВЕРДЖЕННЯ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	60
<i>Мельник Олександра, Безлюдна Валентина</i> ПСИХОЛОГІЧНУ СУТНІСТЬ ІНВЕКТИВНОЇ ЛЕКСИКИ.....	62
<i>Микитюк Вікторія</i> ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ КОРЕКЦІЇ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІСІ.....	64
<i>Нестерчук Оксана</i> ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	65
<i>Ничко Ангеліна, Юрчук Олексій</i> РУХЛИВА ГРА ЯК ЗАСІБ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ.....	68
<i>Охота Ольга</i> ЕКСКУРСІЯ ЯК ФОРМА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	71
<i>Павлова Регіна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ.....	72
<i>Павловська Катерина</i> САМОТНІСТЬ: ДІАГНОСТИЧНІ ОЗНАКИ ТА ХАРАКТЕР СОЦІАЛЬНИХ ДІЙ (ДОШКІЛЬНИЙ ВІК).....	74
<i>Павлушенко Анна</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЯВУ ПСИХОЛОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ ТРИВОЖНОСТІ.....	80
<i>Пастушок Ірина, Юрчук Олексій</i> ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	83
<i>Петрейко Юлія</i> ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	87

<i>Петрик Максим</i> АНАЛІЗ ПРОГЕННИХ РИЗИКІВ У МЕЖАХ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ ЗА ДАНИМИ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ (НА ПРИКЛАДІ КЛЮЧОВОЇ ДІЛЯНКИ «ЗАЛАЗЗЯ»).....	90
<i>Поліщук Валентина</i> ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (теоретичний аспект).....	93
<i>Рибачек Софія</i> ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	95
<i>Руденко Сергій</i> ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	98
<i>Савсюк Валентин</i> ВИХОВАННЯ АЛЬТРУЇСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ.....	100
<i>Сова Ярослава</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ АКУЛЬТУРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ ДО УМОВ ІНКУЛЬТУРАЛЬНОГО ПРОСТОРУ.....	102
<i>Сосонюк Олеся</i> ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЯЦІЇ І САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА.....	105
<i>Стеблюк Яна</i> ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ПІДЛІТКІВ.....	107
<i>Тимчак Світлана</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ АУТИЗМОМ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	110
<i>Ушаков Михайло</i> ОСВІТНІЙ ЗАКЛАД ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ.....	112
<i>Федорук Іванна</i> ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПРОЦЕСІ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.....	115
<i>Шершень Ангеліна</i> ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	117

Частина 2.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)	123

<i>Боярчук Мар'яна</i> У ЄДНОСТІ СИЛА.....	124
<i>Грабовська Світлана</i> ВУЛИК.....	125
<i>Глушак Ольга</i> ПРО ОЛЕГА, ОЛЕНКУ ТА ДРАКОНА.....	126
<i>Демидчук Раїса</i> ВІДВАЖНІ ДРУЗІ.....	127

<i>Демчук Діана</i> КАЗКА ПРО НЕЗВИЧАЙНІ СКАРБИ І КРАСУ.....	128
<i>Ковалець Вікторія</i> РИБКА – ПОМІЧНИЦЯ.....	131
<i>Прокопчук Наталя</i> ЯК ОЛЕНЯТКО БІСКВІТИК ДОПОМОГЛО ВОВЧИКУ.....	133
<i>Свиридюк Марія</i> МАЛЕНЬКЕ ЗАЙЧЕННЯ (терапевтична казка для невпевнених дітей).....	134
<i>Шпак Яна</i> КАЗКА ПРО ДОБРОГО ПЕТРИКА.....	135
<i>Клімчук Марта</i> ГЕРОЇ ТАКОЖ ПЛАЧУТЬ.....	138

Наукове видання

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 5

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Підписано до друку 23.06.2022 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 13,4. Замовлення № 27042015 Наклад 300

м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс (0362)62-03-97
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №270 від 07.12.2000 р.

Надруковано в друкарні видавництва «Волинські обереги».

Студентський дайджест: зб. наук. матеріалів здобувачів вищої освіти. Вип. 5 / упоряд.:
Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова. – Рівне : РДГУ, 2022. – 143 с.